

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

Орган Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі, Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР, Міністэрства кінематографіі БССР і Камітэта па справах культурна-асветных устаноў пры Совеце Міністраў БССР

№ 45 (639)

Субота, 1 лістапада 1947 года.

Цана 50 кап.

НА ПАРОЗЕ ВЯЛКАГА СВЯТА

Усёго аднаго тыдзень аддзяляе нас ад няважкіх святаў нашай Радзімы—30-ай гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Гэта свята будзе адзначаць не толькі народы савецкай краіны, але і прагрэсіўныя, дэмакратычныя сілы ва ўсім свеце.

«За гады другой сусветнай вайны,— гаворыць таварыш Жданав у сваім дакладзе «Аб міжнародным становішчы»,— папуярнасць Саюза Савецкага вырасла за рубжом у велізарнай ступені. Сягонь савецкай Германія барацьбой супроць імперыялізму Саюза Савецкага здолела перамагчы і пазыду да сёння працоўных людзей ва ўсім свеце. Шэраг усё светам нагінае адміністрацыйна-ваенна-эканамічнай магутнасцю сацыялістычнай дзяржавы, непаўторнага маральна-палітычнага адзінства савецкага грамадства».

За гадоў, якія магутны ўзбег, стаіць наша сацыялістычная краіна сродм мора капіталадзяўцаў. З года ў год яна ўзмацняецца і пашырвае свой уплыў на Другія народы свету. Другая сусветная вайна не толькі не паслабела яе, але, наадварот, умацавала. Прагрэсіўныя людзі свету бачаць у асобе СССР той момант, які асыгнана ім шлях перамогі. Шытае пра сацыялістычны лад пагадзіліся і перадаць днём наперад дні існавання еўрапейскіх краін. Новыя дэмакратычныя ўлады ў Югаславіі, Балгарыі, Румыніі, Польшчы, Чэхаславакіі, Венгрыі і Албаніі, аб'ядноўваюцца на падтрымку народных мас, з'яўляюцца сапраўды шырымі прысцяпкімі СССР і аб'ядноўваюць разам з ім ір за ўсім свеце.

Адначасова актывізаваўся і рух ініцыятыўных сіл у імперыялістычных краінах. Яны, падарываючы дзяліну моцнага крызіса, які пачаўся ўжо адчувальна, упарта шукаюць выйсця ў новай сусветнай вайне, яны рыхтуюць зброю, разгромляюць дэмакратычныя арганізацыі, імкнучыся сарваць усё мерапрыемства савецкага ўрада і ўрадаў дэмакратычных краін у арганізацыі А'ю'дданных нацыяў. І ўсё гэта робіцца для таго, каб развязаць сілы новай вайны. Вось тут і выдзяляецца велізарная роля таварыш Жданав, які аднаго паслядоўнага правадыра міру, які вядзешага абароны інтарэсаў усіх міралюбівых людзей свету.

Наша савецкая краіна не ведае, што такое крызіс і беспарадак, яна ўсё час ідзе па шляху ўдзяму і росквіту—вось чаму яна хоча адказаць крывавым прывід вайны ад мірных хадцаў не толькі сваёй зямлі, але і людзей другіх краін.

Пасля заканчэння другой сусветнай вайны прайшоў невялікі тэрмін—усёго крыху больш за два гады, а многія стражнікі раіны, нанесеныя нам ворагам, ужо залечаны. Усюды глядаецца ўдэм і радасная творчая праца.

Незвычайна вырасла роля навукі, літаратуры і мастацтва ў нашай савецкай краіне.

Таварыш Жданав у сваім дакладзе аб часопісах «Знамя» і «Ленінград» прыраўноўвае кожную добрую кнігу да выграваў бітвы. Савецкая навука, мастацтва і літаратура існуюць у свет прагрэсіўнага ідэялі, а іх дзеянне з'яўляюцца змагарамі за высокія ідэалы гуманізма супроць надпалітычнага вайны. У той час, калі падвухторшчы да трыяці сусветнай бойні імкнуцца тэрытарыялі і запалохаць чалавечыя свабоды «вышыншчальнымі» атамічнымі бомбамі, раздзяляюць і ўзбунуюць голы дзеячы савецкай культуры, якія ад імя свай Радзімы з'яўляюцца, што народы вялікай савецкай краіны не дадуць міжнародным авантюрыстам нажываць капітал на краіні мільянаў нявінных ахавяр. Не дзіва, што кожны тэатральны выступленне дзеячы савецкай культуры выклікае радасць у вярхах мільянаў простых людзей і авяр-

нае вышчэ ў лагеры надпалітычнага вайны. Увесь савецкі народ сустрэкае змянальнаму гадавіну Вялікага Кастрычніка падарункамі і дасягненнямі. Такія ж падарункі мац-Радзіме даюць і наша літаратура і мастацтва. На кніжных падлах з'яўляюцца новыя творы савецкіх пісьменнікаў, у тэатрах ставяцца новыя п'есы, мастакі адзначаюць гэту гадавіну ўвесасонай мастацкай выстаўкай, якая з'яўляецца выдатным паказчыкам творчых дасягненняў выдучленчага мастацтва савецкай краіны. Вялікія поспехі ёсць і ў дзеячы літаратуры і мастацтва Беларусі.

Але савецкім людзям не да твару пераацэньваць свае дасягненні. У дзень вялікай гадавіны яны, адзначаючы свае дасягненні, самакрытычна падвядуць да таго, што ўжо створана, і вызначаць шлях далейшага творчага росту.

Перад беларускімі пісьменнікамі, актарамі, кампазітарамі, мастакамі яшчэ вядлі непачаты край работы. Яны павінны даць больш і асабліва вышэйшай якасці твораў ад герачных дзяў Айчыннай вайны і мірнай стваральнай працы нашага народа. Чалавек горда, нашы новыя індустрыяльныя цэнтры, нашы рабочы клас павінен знаціць больш месца ў 6-ларускіх савецкіх творах. Больш раманав, п'ес, кінорацін аб герачіме савецкага народа патрэба нам, каб выканань высокародную задачу камуністычнага выхавання народа. Больш твораў для дзяцей!

Асноўным героем твораў павінен стаць савецкі чалавек—воін і стваральнік. Камуністычная партыя большавоў з'яўляецца арганізуючай і накіроўваючай сілай нашага савецкага грамадства. І на франтах Айчыннай вайны, і на франтах мірнай аднаўленчай працы камуністы ідуць у першых радах. Наша літаратура і мастацтва павінны стварыць высокародны і мужны вобраз большавіка, які з'яўляецца душой усялякай справы, каб яго прыклад натхняў мільяны людзей нашай Радзімы на барацьбу за пабудову камунізма.

Сіла нашага грамадскага ладу састаіць у непарушнай дружбе народаў савецкай зямлі. Ніхто не страшны нам, ні ўнутраныя, ні знешнія ворагі, пакуль гэты дружба жыць і квітнець. Так гэту думку выказаў таварыш Сталін. Беларусы, якія жа да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі не мелі сваёй дзяржаўнасці і атрымала яе толькі дзякуючы вялікім правадырам Леніну і Сталіну, дзякуючы брацкай дапамозе слаўнага рускага народа, велікі аскрава адчувае неперастоўную сілу стасяўскай дружбы народаў. У яе сэрцы вечно будзе гарць агонь вялікай любові і братняй вернасці да рускага народа, які паводле выразу таварыша Сталіна з'яўляецца «выдатнай нацыяй».

Задача нашых мастакоў слова, тэатраў, кампазітараў паказаць высокародны рыс вялікага рускага народа, адлюстраваць істэрычна склаўшыся дружбу яго з другімі славянскімі народамі, з усімі народамі савецкай краіны.

«СССР—адзіная дружная сям'я народаў!»—вось вялікая і сапраўды захалюючая тэма для нашага мастацтва і літаратуры.

Радасна сустракаюць народы Саюза Савецкага сваё вялікае нацыянальнае свята. Яны з годнасцю аглядаюцца на прадзеіны трыццацігадовы шлях, велічны шлях, і з вялікай узбуджэнасцю ў перамогу сваёй справы глядзяць у будучыню. Гэта будучыня ясная, якія-б хмары на шляху да яе ні сустракаліся.

Роботнікі літаратуры і мастацтва Беларусі! Пасянь агулуем свае рады вакол вялікай камуністычнай парты большавікаў, вакол нашага правадыра і мастацкага таварыша Сталіна.

Міхась Дынькоў

Біяграфы Трумана перлічаюць розныя прафесі, якімі займаўся іх патрон: гандлярскан, судзейскай, адміністрацыйна і г. д. Жадаючы, відаць, як мага наблізіць яго да народа, стварыць выдмасьць яго адзінаства з народам, адзіна з біяграфу ўспамінае, што Труман некалі, у юнацтва, займаўся нават земляробствам на бацькоўскай ферме і што «ён да гэтага часу ганарыцца тым, што ўмеў прывесці плугам самую глыбокую баразну ва ўсёй акрузе».

Мы не выпадкова ўспамінілі гэту «глыбокую баразну» цнпер, калі прыглядаемся да сучаснай дзейнасці Трумана. Мы бачым трыццаць другога прэзідэнта Злучаных Штатаў Амерыкі ў 1945 годзе ў часе канферэнцыі А'ю'дданных нацыяў у Сан-Францыска. Гэта былі мядовыя месяцы прыходу да ўлады містэра Трумана. Ён яшчэ не аглядзіўся на след на прэзідэнцкім крэсле. Ён яшчэ не выбраў сабе традыцыйнай позы перад шматлікімі фота і кінорэарцэрамі. Ён яшчэ досыць разгублена адчуваў сабе на прэс-канферэнцыі, яшчэ не адстоіліся як след яго думкі, планы, перспектывы на будучае, ён яшчэ толькі ўваходзіў у сваю ролю, прыходзіў, які гэты гаворачца, да смаку ўлады.

Упаўне натуральна, што нас цікавіла асоба містэра Трумана, які прэзідэнт Злучаных Штатаў, які восьбыта вышыншай улады ў краіне, якая была саюзніцай у суровай вайне, які прадаўжальнік слаўных традыцый вялікага яго папярэдніка Франкліна Рузвельта, які так заслужана карыстаецца глыбокімі сімпатыямі савецкага народа і свабодалюбівых народаў усяго свету, які шырыя лаборныя за мр і біспексу, за мірнае і шчаслівае супрацоўніцтва ўсіх народаў.

Нам хацелася дасканала даведацца, што гэта за чалавек, што гэта за дзеч, якую ролю як прэзідэнт буйнай дзяржавы будзе адгравываць ён у вялікіх намагаючых народаў у лікідзачы вынікаў спусташальнай вайны, у пабудове лепшай будучыні для надрастваго пакалення, у практычным а'ямцыяўленні тых «высокіх ідэалаў», тых «святлых прынцыпаў» міжнароднага жыцця, аб якіх так багата гаварылася на працягу двух месяцаў на канферэнцыі.

Але з шматлікай амерыканскай прэсы мы мала чаго маглі даведацца аб Труману. У дзень прыезду яго ў Сан-Францыска мы маглі даведацца з газет аб тым, што Труман з'явіўся ў шэрым двубортным гарнітуры, у карычневым капелюшы, што ён прыняў дэлегацыі ў атэлі «Фэрмонт» і пачаставаў іх каліфарнійскім крушомам, што на сядзенне прэзідэнту і яго гасцяў нехапіла мяса, і тут вырнула прэзідэнта камандванне арміі, якое і адвучыла атэлю мяса бэз усялякіх пунктаў (талонаў). Мы даведаліся аб прэзідэнцкім аўтамабілі, яго асаблі-

вадзіў і фірме, аб спецыяльных падножках для аховы. Мы даведаліся аб колькасці паліцэйскіх матацыклетаў, якія ахоўвалі прэзідэнцкі карцеж, аб сталевых канатах, якімі ачупаліся вуліцы, каб не замінаць прыезду высокага гасця, аб маршруце праезда ад аэрадрома да атэля. Амерыканская прэса выніла выключную цікавасць да такой «актуальнай» праблемы: ці запалоць прэзідэнт Труман 50 цэнтаў за праезд па мосце Гоазн Гейм Брыдж. З вялікім задавальненнем газеты паведамлілі, што «прэзідэнту Труману не давясца плаціць, паколькі адміністрацыя аддзела руху па мосце падлічыла колькасць аўтамабіляў і паслала рахунак канферэнцыі А'ю'дданных нацыяў».

Адным словам, усё чыста па-амерыканску. Не даведаўшыся нічога дакладнага з газетнага вяршыа аб Трумане як аб чалавек і прэзідэнту, мы, натуральна, прыглядзіліся да мастроў і вывадзім звычайных амерыканцаў, якія назіралі на вуліцах прыезду Трумана. Асаблівага энтузіязму да асобы «выпадковага прэзідэнта» мы не заўважылі. Людзі глядзелі на праезд, як на звычайнае цікавае відэафікс, якое на некалькі хвілін парухнула звычайнае мітуно амерыканскай вуліцы.

Урэшце мы ўбачылі Трумана на трыбунах канферэнцыі. Ён выступав з невялікай прамовай у час заканчэння работы канферэнцыі. Прынцыпа, мы былі расчараваны. Нам хацелася пачуць і ўбачыць нешта большае: больш цікавае, значнае. Хацелася пачуць не звычайную прамоў а звычайнага прамоўца, а бліскавае слова, бліскавую думку, адчуць подых вялікіх дзяржаўных спраў, подых нашай бурнай эпохі. Хацелася ўбачыць нешта, што адпавядала б велічому вобразу Рузвельта, што было-б варты свабодалюбага, энергичнага і працавітага амерыканскага народа. Перад намі-ж на трыбунах стаў павытоў прамоўца і манатонны, вядлім голасам чытаў па шпартліва прамоў. Свае словы ён часта перабіваў спасылкамі на ўсялякія спадзяванні на боскую міласціў і яго заступніцтва. Ён так і закончыў, прыблізна, сваё слова: «Давайце не ўпусцім вышэйшай магчымасці ўстанавіць сусветнае кіраванне розуму—стварыць з дапамогай божаі сталы мір. Усё гэта робіла прамоў алейнай, поснай. І з выгядам сапраўднага баптысцкага прапаведніка Труман пакінуў трыбуну. Некаторы з нас некалькі разоў пагадзіліся ў ацэнка прамоўцы. «Ханжа»—было адзінадушным прысудам. Гэта была яшчэ амаль што інтуітыўная думка. Мы не ведалі яшчэ гэтага чалавека, яго нутра, яго сутнасці. Але было ў яго абліччы, у яго манерах, у яго словах нешта такое, што давала нам павод адрозну даць яму такое, а не іншае азначэнне.

Але якое-б ні было першае ўражанне ад прамоў, мы ўсё-ж прымалі ў аснове ры-дэмакраты Пепер, Уолес, Фрыш не адлюжа. Голас шырокіх, сапраўды дэмакратычных дзеячоў, журналістаў, вучоных і пісьменнікаў усё часцей выкрывае чалавечананіснае каржжне чэрчыляў. Такі сумленны служак, які маёр англійскай бераговай службы Дагдлешы, выкрывіў не толькі тэхнічныя прычыны затрымкі адкрыцця другога фронту ў Еўропе, якія каштавалі народам доўгі годоў крывіпраліцця ў славу гімна «Божа, захоўвай караля». Ралф Інгерсел не пакінуў нічога туманнага і сакрэтнага ў сутнасці рознагалосаў партыёраў апошняй вайны. На старонках прагрэсіўнага амерыканскага часопіса «Мейнстрым» самі амерыканцы даюць адпор чэрчылям, які махляраў вайны.

Усё гэта не магло не ўкрудзіць Чэрчыля. У сваёй апошняй прамоўе гэтага года, якая ішоў-жа транслівалася для амерыканцаў па радыё, ён рашыў не толькі абнавіць жупел чырвонай небяспекі. Ён рашыў «паралізаваць ворага ўнутранага адзінаства атлантычнай цывілізацыі». І тут давялося вынесці смецце са сваёй хаты.

«Я хачу прасіць амерыканцаў не авяртаць увагі на многія крыўданыя рчы, якія гавораць аб ЗША камуністы, тайныя камуністы і іх спадарожнікі на нашым востраве»,—вышчэ Чэрчыль. Так, значыцца, ёсць яшчэ сумленныя людзі і на самым востраве фарсэе. Хто-ж яны? Пан Чэрчыль называе іх і тым самым не пакідае сумнення адносна прычыннасці за валасы «камуністычнай небяспекі». Чэрчыль моўць багатых ганарыстых атамічкыаў не авяртаць увагі на гэту крыўтку. Ён шакраваны тым, што «заўважыў у газете словы некага Прыстлі, які заяваваў інакшую ўвагу ў часе вайны дзякуючы таму, што мы выкарсталі яго ў радзідэрадаччэ». Ён сканфузіна магчымым гучаннем прамоў і публікацыяў Прыстлі. Што за скандал у добрачыннай сям'і? Можна быць, і сапраўды «нейкі» Прыстлі «камуністычны агент»?

не сутнасць. Труман выказаў і нашы агульныя думкі, калі гаварыў у сваім слове, што «калі мы абансім на словах натхняльныя ідэалы, а потым парухнем простую справядлівасць, мы ўскінем на сное глеў пакалення, якія яшчэ не нарадзіліся. Мы не павінны болей прыносіць у ахавяр красу нашай моладзі толькі для таго, каб стрываць вар'ятаў, якія кожнае пакаленне імкнуча да сусветнага панавання».

«Калі мы не хочам загнуць разам з вайной, мы павінны навучыцца жыць разам у міры. Мы павінны стварыць новы свет, у якім будзе павяжача вечная годнасць чалавека».

У сваёй прамоўе Труман не мог абійсці ролі Рузвельта ў падрыхтоўцы канферэнцыі А'ю'дданных нацыяў, ён прымушаны ому сказаць, што выпрацаваная хартыя выдзе да той мэты, «для якой працаваў, змагаўся і аддаў сваё жыццё Франклін Рузвельт».

Гэта омылі першыя месяцы дзейнасці прэзідэнта Трумана, калі ён неаднаразова авоншчаў сное сціплым выдмасьцювым Рузвельта. Пасля прыняцця прэсент сн гаварыў у сваёй прамоўе: «Гарачы лес ускіну на нас сур'езную аднаўнасць... Паш маючыч-лідэр школ не аглядаўся назад. Ён глядзеў наперад і шую наперад. Ён хачеў-бм, каб мы рабілі тое-ж самае».

І Труман кінуў перад прахам Рузвельта омыль верным прадаўжальнікам яго прынцыпаў, яго знешняй палітыкі, яго палітыкі ўнутры краіны. Ён і потым некалькі раз з'яўляў да вернасці рузвельтскай палітыцы, аб адсутнасці ўсялякіх мэг, якія-б маглі супярэчаць мірным мэтам людзей нашай краіны, аб павале суверэнітэту іраў людзей дзяржавы, аб патрэбнасці стварыць такі свет, у якім не амогуч існаваць нацызм, фашызм і ваенная агрэсія», аб супрацоўніцтве краі «для палепшання умоў існавання ва ўсім свеце і для ўстанавлення свабоды ад страху і свабоды ад нязгоды».

Два з шловай гады прайшло з таго часу, як Труман стаў прэзідэнтам. Багата вядлі прыкладу ў амерыканскіх рожках, омыта крыві разлілася з таго часу ў тых глыбокіх барознах, якія праводзіць колічн «эміліроў» Труман па розных кутках свету. Гэты аднасны адзінны бачны мы і ў Ірані, і ў Інданезіі, і ў Інда-Кітаі, і ў Егіпце і ў Кітаі.

Даўно скінуў з сабе Труман апошні рэшткі рузвельтскага адзэння і ператварыўся—па сутнасці і заўсёды бмь—у аднаго з самых заўзятых рэакцыянераў, у вернага і аднавага слугу амерыканскіх манашаістаў, у ярснага змагаца за амерыканскае панаванне над усім светам. У першай-ж месяцы свайго прэзідэнцтва ён пазбаваўся ад бліжэйшых супрацоўнікаў Рузвельта, такіх дзечоў як Гоукіс, Стэйтманус, Ікес, Гейры Уолес і

інш. Ён абкружыў сабе—ці правільна, яго абкружылі,—такімі заўзятымі рэакцыянерамі як Гувер, Банденберг, Далес. Палітыка сілы, джыкату, аднабокова дзечнаў, палітыка шантажу, пагрозы атаміаў бомбай, гістэрычныя крыкі аб камуністычнай небяспеці, імкненне ізаляваць Савецкі Саюз, паралізаваць яго намаганні ў навадзжанні і ўмацаванні сапраўднага міру паміж народам, шырока дэпамага ўсім рэакцыённым элементам і рэакцыённым урадам, палітычна спекуляцыя на пакутах народаў, якія пацярпелі ад фашызма, намаганні перагварыць арганізацыю А'ю'дданных нацыяў у сваю ўласную каторгу,—усё гэта характарызуе сучасную знешнюю палітыку Трумана і кампаніі.

Ад гэтай знешняй палітыкі не астане і ўнутрана. Аб характары гэтай ўнутранай палітыкі гавораць такія факты, як рэакцыяныя законнапрэсцы Тафта—Хартлі, накіраваны супроць кроўных інтарэсаў рабочых, масавае праследванне прагрэсіўна дзечоў, частка дзяржаўнага шпарту, сіроа абансць па-за законам камуністычнаю партыю Амерыкі, зваленне з працы за адно толькі запалоўванне ў спачуванні камунізму, загад Трумана аб авальненні мелічальных дзяржаўных служакчн.

Такім мерапрыемствам пазавядроціла-б былая Германія альбо Японія, якая шырока праводзіла ў свой час «барыцьбу з неапаспечнымі думкамі» сваіх грамадзян. І гэта робіцца ў краіне, якая каля свайго парога паставіла славаутую статуу Свободы.

Амерыканскія манашаісты абансць ад прыгожых, адбытых у часе вайны, зароўненых на крыві. Іх ашетыты бласкжыма. Яны-б гатовы праглынуць усё свет. Ім няма ніякай справы да сапраўднага супрацоўніцтва народаў і іх інтарэсаў. Яны крычаць аб небяспецы для Амерыкі з боку Саюза Савецкага і размяшчаюць свае ваенныя базы па ўсіх кутках свету. Дзе толькі няма гэтых баз: на Ціхім акіяне, у Аўстраліі, Японіі, Кітаі, Азорскіх астравах, Ісландыі, Грэнландыі. Нібога ўсё свет, ад малельскай Албаніі да чуючых эскімоў, толькі і думае, каб напасці на бедную, «бэзбароную» Амерыку. Ім патрэбна вайна, ці правільна, шуміка вайной, каб жыць узрабамі, ваеннае будаўніцтва, сёнь разлады паміж народамі.

Усё-б гэта дэдала ім шалення, вечування прыткы, усё гэта адсоувала-б ад іх чорную ілюмінуючы адзін крыса, з якога не выратуец імперыялізм ніякі рэакцыянер, будзь яны дзечоў рэз чэрчылімі, будзь яны сто раз труманімі.

Д. ФАКТАРОВІЧ

ЧЭРЧЫЛЬ СУПРОЦЬ ПРЫСТЛІ

Больш году назад радзіё разнесла па ўсёму свету сілы голас экспрэс'ера Англіі—Чэрчыля, які многазачына абвясціў з універсітэцкай кафедры неабходнасць новай вайны. З тых часоў фултонаўска прамова самага ярага кансерватара свету стала для простых людзей зямлі сінонам барабаннага бою лідэра настрыянага брытанскага імперыялізма. Аднак з прычына, якія ніяк не залежаць ад «геогра» Фултона, рэжа прамоў, нібы гук сігналу паветранай трывогі, пачало глухнуць і заміраць. І вельга было лічыць ніоку ў гэтым адгледжасць ці стыхію. Рэжа фултонаўскай прамоў пана Чэрчыля загнула, бо сустрэла ў сэрцах мільянаў простых людзей свету, у якіх свае погляды, непрызнаны адносіны да ўсялякіх ваенных заклікаў. Але містэр Чэрчыль не змаўчаў. Ён паспешыў яшчэ і шчыра паўтарыць свой ваўнічы марш. І ішоў ён не ўбачыў ні спагады, ні увагі да сваёй прамоў з боку тых-жа простых людзей, якіх нішто не здзівіла. Заходныя сваім артарствам, выхвалюючыся спалу-ценнем пурытанскага далікатэра і пра-сцэнкага салдацкага «кокіні», лідэр апачыі яго вялікасі англійскага караля рашыў дашукацца прычыны халоднага ўспрыняцця народам яго ваўнічых увярцюр. Не ўпершыню маэтры воўж брытанскага імперыялізма дэмагагічара загаварыў «праз гадовы партыі» з маленькімі людзьмі свету. На гэты раз пан Чэрчыль ніяк не мог абьякыва ставіцца да кіраўнікоў амерыканскага народа. Не мог таму, што наспрэсіўся ў трыбадуры ўдзяляемых каторг «крыжаносцаў» авышталічнатнай цывілізацыі.

— Ваша атаміная бомба—мая старая злосьць,—сцвярджаў ён.

Калі год назад «Чэрчыль гаварыў у дэпшыным стылі Мальбара ў абарону англійскага імперыялізма», які псаў еанатар-дэмакрат Пепер, дык цнпер «ён хоча ўмацаваць англійскі імперыялізм ва комт амерыканскай краіны». Снята-

Не, аб гэтым не гаворыць нават і «Брытанскі саюзнік». У № 39 за 1947 год Ліанель Барч, даючы каментарыі да апошняй п'есы Прыстлі «З ранішх часоў», бачыць у ёй «усюго толькі дысцыпліну і задуліваючы сямінную авонсць пра няўстойлівы любю». Шмат раней «Брытанскі саюзнік» назваў Прыстлі адным з тых англічан, якія хачелі-б абнаўлення жыцця оез патрасаючых сацыяльных пераменаў. Мы ніяк не скільны пераўвільчаваць лізізім ў поглядах Прыстлі. Гэты вауларнейшы ў Англіі пісьменнік—сумленны дробабуржуазны дэмакрат—і не больш.

Некалькі год назад Прыстлі-публіцыст не толькі выкрыв «Ціеным твар Германіі». У белетрыстыцы і публіцыстыцы ваенных год («Дзённае святло ў суботу», «Троў ў новых гарнітурах») ён паказаў, што цнпер у вайне англійскі народ праходзіць палітычную авесу ў гіганцкім маштабе. Ён псаў: «Калі-б я хоць хвіліну думаў, што народ выдзе гэту вайну, каб зноў вярнуцца да хіхіжана над гумарыстычнымі дадаткамі да газет і да сабачых бегав, у той час як бэззаканная шайка палітыканаў будзе кіраваць ад яго імя краіны, я не стаў-бы пісаць гэту кнігу».

Гісторыя ўнесла свае папраўкі ў карціну, якая ўзьялялася Прыстлі немагчымай. І цнпер мала паправак патрэбна словам: «Голкі хворы свет можа нарадзіць фашызм... Фашызм авяртаецца да загубішых сумленне авантурыстаў і разлажышчыхся багачеяў, да замараных палітыканаў, і гэты дада: жыць больш гнілісца да таго, што ўжо агніло». Не маюць патрэбы ў большым паднаўленні слоў Прыстлі аб тым, што «прэсты народ смутна, але ўсё мацн» і адчувае неабходнасць перамены ў сваім жыцці. Ён хоча пакачыць з тым жыццём, коны вёў да вайны і якое прывяло да вайны». Прыстлі не выпадкова выбірае загадоўкам і зпаправам сваёй кнігі артыкулаў слоў паэта амерыканскай дэмакратыі Уолта Уітмана: «Усё да народ, звычайны народ, якіны вы яго ведаеце, народ і народ».

Просты народ». І хоць містэр Чэрчыль нястоіма спрымае гуліцы і дэмагогію з гэтым простым народам, запінуць яго ў сабе на востраве і за акіянам у ваулічай «мсі вышыншчальнатнай цывілізацыі», аднак протым прудым думак народа гэтым не засціць. Дэмакратычны пункт погляду на сучасны свет гучыць моцна і ў кнізе рэпартажа Прыстлі аб СССР («Нашаека ў «асю»). Яна і врыводзіць у змяніненне чэрчыляў, дзе-б яны ні былі. Вось чаму «стайным камунізмам» авяршчывае Чэрчыль прызнанне Прыстлі аб тым, што «уусь савецкі народ па ўласнай волі гатовы да самазавярвання і што ён аданы душой і сэрцам таму, што ён абараняе». Чэрчыля людзё ад прызнання, зробнага Прыстлі савецкім пісьменнікам і Палітэхнічным музеі: «Я здэдуліны велізарным магчымасцямі, якія ёсць у СССР для талентаў і адарных людзей... Савецкі Саюз—гігант, які знаходзіцца ў пастаяннай вучобе і росце, які выклікае да яго сімпатыі ўсіх другіх народаў».

Нас ніколі і ніколі не магла здзівіць антысавецкая брахія Чэрчыля, якога Л.ін дубою назваў «вялікім неманісімкам савецкай Расіі».

Мы разумеам, што не ад добрага жыцця ў ЗША прычынны да адкансці кінорэжысёры, якія выпуцілі ў час ваенны рымш, што дапамагалі ўзаемараўменню ЗША і СССР.

Мы разумеам і тое, што калі ў асобе сумленнага буржуазна-дэмакратычнага пісьменнікаў Бернара Шоу і Прыстлі, Дж. Фелая і Олдрыда бачаць «агентаў гайных камуністаў», і калі пачынаюць стрымліваць найблжшх фанішанаў, дык значыць справа зайшла далёка... А зайшла яна, справа істэрычнай прапагандаў новай вайны чэрчылімі, так далёка, што простым людзям, а таксама дэмакратычным пісьменнікам, якія выказваюць іх настрой, прапанавана маў

ВЕЛІЧНЫ ШЛЯХ

ПАТРЫЯТЫЧНЫЯ ТВОРЫ

* П. ГЕРАСІМОВІЧ *

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя стварыла шырокія магчымасці для развіцця новага, саўскага мастацтва, у тым ліку і выяўленчага.

Адзінае і братняе дружба народаў СССР, узятая абмен дасягненнямі культуры і будзе кіраўніцтва партыі і яе вялікага правадзіра І. В. Сталіна былі галоўнай умовай росквіту выяўленчага мастацтва.

У беларускага народа цяпер ёсць свой моцны агульнанацыянальны атрад мастакоў. Імяны Ю. Пяна, Я. Кругера, лаўрэата Сталінскай прэміі, народнага мастака БССР З. Азгур, народнага мастака БССР А. Груба, заслужанага дзеяча мастацтва БССР А. Бембеля, М. Керзіна, А. Глебава, майстроў жывапісу—народнага мастака БССР і сбраўнага члена Акадэміі мастацтваў СССР В. Вядвіцкага-Бірулі, заслужанага дзеяча мастацтва БССР І. Ахрэмчыка, Я. Зайцава, У. Кудрэвіча, В. Волкава, А. Марыкса, імяны мастакоў М. Манасона, П. Гаўрыленкі, Я. Красоўскага, В. Ціфры, М. Дучыца, І. Давідовіча, К. Касмачова, М. Беляніцкага, Я. Ціхановіча, Л. Лейтмана, А. Шыбіна, майстраў рэстаўрацыі А. Тычыны, Л. Рана, І. Гембіцкага, Н. Галоўчанкі, С. Раманза, Б. Малкіна, В. Ціхановіча, А. Волкава і інш. добра вядомы нашай грамадскасці.

Па сваёй ідэяна-палітычнай насычанасці беларускі жывапіс, скульптура і графіка стаяць на высокім узроўні. Беларускія жывапісцы, скульптары і графікі імкунца ствараць глыбока-ідэяльныя звычаныя творы, якія адлюстравалі б вялікую барацьбу саўскага народа за перамогу камунізму ў нашай краіне.

Метад сацыялістычнага рэалізму, якім усё больш авалодваюць мастакі, з'яўляецца адным з найважнейшых шляхаў да стварэння мастацтва, вартага нашага часу.

Асабліва вялікі творчы поспехі ў галіне беларускай скульптуры. Выдатныя партрэты Герояў Саўскага Саюза Малодчага, Радзіцкага, Сільніцкага работы З. Азгурскага; арыгінальныя, поўныя вялікага пафасу партрэты партрэта Героя Саўскага Саюза Гастэля работы А. Бембеля, скульптурныя групы «Янка Купала і Максім Горкі» А. Глебава—гэта лепшыя творы нашых майстроў рэалізму.

Да славнай гадавіны 30-годдзя саўскай улады беларускія мастакі прыходзяць як пераможцы.

Першым з'яўляецца, з якога ўзяла свой пачатак мастацкая асвета на Беларусі, была школа ў Віцебску, заснаваная Ю. Пянам. Разгарнілася яна ў 1918 годзе ў народную мастацкую школу, а пазней у Мастацкі практычны інстытут з'явіўся важным мерапрыемствам партыі і саўскай улады ў галіне развіцця мастацтва нашай рэспублікі. Віцебская школа была цэнтрам, вакол якой збіраліся мастакі.

Для маладой саўскай краіны, у якой пачалася будаўніцтва новага сацыялістычнага жыцця, неабходна было такое мастацтва, якое дапамагло б ёй ажыццявіць гэту вялікую задачу.

В. І. Ленін вызначыў вызначаны крытэрыі новага мастацтва: «Мастацтва належыць народу; яго ідэяныя ўзыходзіць сваімі глыбокімі каранямі ў самую гущу працоўных мас. Яно павінна быць зразумела гэтым масам і любіма ім. Яно павінна аб'яднаць пачуцці, думку і волю гэтых мас, уздымаць іх. Яно павінна абуджаць у іх мастакоў і развіваць іх».

З першых дзён існавання саўскай улады партыя пачала ажыццяўляць указанні геніяльнага правадзіра.

Віцебскі мастацкі практычны інстытут павінен быў працаваць у гэтым напрамку. Аднак кіраўніцтва інстытута трапіла ў рукі фармілістаў, якія ваявалі ўвартку бацькаўскаму рэстаўрацыю самых крайніх фармілістычных кірункаў, такіх, як містыцызм, суб'ектыўнасць, супраматызм і інш.

Мастацтва саўскай рэспублікі фарміла, як выяўленчае буржуазна-ідэалогічнае, быў чужым і шкодным.

Пра ўвартку бацькаўскага рэалізму ў беларускі жывапіс ўсё больш пачынаў умяшчацца. Гэтым садзейнічала разгарніццё Віцебскага мастацкага практычнага інстытута ў тэхніку, куды былі пакліканы ў якасці настаўнікаў вопытныя мастакі-рэалісты. Аднак, вырашальнае значэнне для росту беларускага жывапісу меў агульнанацыянальны мастацкі мастацтва. Насцей пачынаецца з'яўляцца творы на гэтым узроўні: «Шавец-комсамалец» Ю. Пяна, «Рабочы» В. Волкава; «Студэнт за працай», «Шавец», «Партрэт Яна Купала» Я. Кругера; скульптуры В. І. Леніна—А. Груба; «Муляры»; «З працай у механічным цэху» А. Тычыны і інш.

У сталіцы рэспублікі Мінску пачала сваё дзейнасць арганізацыя РАМБ (Рэвалюцыйная арганізацыя мастакоў Беларусі). Рамабм гуртавалі вакол сябе найбольш актыўных мастакоў.

У гэтую арганізацыю прыйшла таленавітая моладзь, якая навучалася ў мастацкіх школах Масквы, Ленінграда, Кіева і Віцебска. Аднак, не глядзячы на вялікі ўздым творчай энергіі, у мастакоў-рамабмцаў нічога было мала твораў на актуальныя ідэяныя тэмы. Ім нехпадала шыццыйна ствараць у жывапісе, у тым вялікім сацыялістычным пераўтварэнні, які адбываўся

у краіне. Адчувалася замкнёнасць мастакоў і габэтынавая практыка ў рабоце над творами, нехпадала таксама і тэхнічнай пісьменнасці.

Гістарычная пастанова ЦК ВКП(б) ад 23 красавіка 1932 года «Аб перабудове літаратурных і мастацкіх арганізацый» выклікала новы ўздым саўскага выяўленчага мастацтва.

Ліквідацыя мастацкіх аб'яднанняў з іх мудрагелескімі «платформамі» і ўтварэнне адзінага творчага Саюза саўскага мастакоў, разгортванне ідэяна-палітычнага выхавання яго членаў, арганізацыя спецыяльнай вучобы ўздымала выяўленчае мастацтва на новую вышыню.

На 5-й Усебеларускай мастацкай выстацы ў 1932 годзе былі ўжо прадстаўлены такія шыццыйныя кампазіцыі, як сцяжы да карціны «П'езд РСДРП»—І. Ахрэмчыка, дзе мастак спрабаваў разгарнуць складаны глыбока-гістарычны сюжэт; карціна «Суботнік» Г. Віера; «Трамвай—у рабочыя кварталы»—Я. Красоўскага; «Будаўніцтва»—П. Гаўрыленкі; скульптурны партрэт Кузьмы Чорнага работы З. Азгурска і інш.

Утварэнне адзінага творчага Саюза саўскага мастакоў супадае з перыядам велізарных дасягненняў у прамысловасці і сельскай гаспадарцы. Беларускія выяўленчае мастацтва нашчага і развівалася разам з поспехамі народа.

У снежні 1938 года адбыўся першы з'езд саўскага мастакоў рэспублікі. З'езд садзейнічаў росквіту беларускага мастацтва. У Мінску пачала сваё жыццё Дзяржаўная карцінная галерэя; адкрыўся Дом мастака, была арганізавана студыя выяўленчага мастацтва. Галоўнай тэмай мастакоў зрабілася тэма перамогі саўскага жыцця ў нашай краіне. Ствараюцца карціны аб сталінскай дружбе народаў СССР, аб Саўскай Арміі.

На дэкадзе беларускага мастацтва ў Маскве ў 1940 годзе нашы майстры культуры паказалі вялікі дасягненні. На арганізаваную выставку выяўленчага мастацтва жывапісцы, скульптары і графікі прыйшлі з выдатнымі творами. На дэкадзе з усёй яскравасцю выявілася, што беларускія мастакі здолелі выканаць станаўчы творы, барацьба за стварэнне якіх ішла на працягу ўсёй дваццацігадовай гісторыі беларускага саўскага выяўленчага мастацтва.

Дэкада паказала, што мастацтва Саўскай Беларусі—сапраўды народнае. Такія творы, як «Уступленне Чырвонай Арміі ў Мінск у 1920 годзе»—Я. Зайцава, «Сустрэча танкістаў у Заходняй Беларусі» М. Манасона, скульптурны партрэт «Сталін—мысліцель», «Орджанікідзе», «Янка Купала», «Якуб Колас»—З. Азгур, «Ленін на трыбуне», «Беларусы»—А. Груба, барельефыныя творы А. Бембеля, групавыя партрэты «Штаб першай коннай арміі»—А. Глебава і інш. атрымалі высокую ацэнку грамадскасці сталіцы.

Авалодваючы вучэннем марксізма-ленінізма, мастакі пачалі глыбей распрацаваць сюжэты сваіх твораў, удасканальваць кампазіцыю, рысункі, форму, выяўляць нацыянальны тыпаж.

Выстаўка «Ленін і Сталін—арганізатары беларускай дзяржаўнасці» была вялікай падзеяй для беларускага выяўленчага мастацтва. Тут былі прадстаўлены карціны: «Выступленне Я. М. Святлоўна ў Мінску ў 1920 годзе»—Я. Зайцава, «Сустрэча танкістаў у Заходняй Беларусі» М. Манасона, скульптурны партрэт «Сталін—мысліцель», «Орджанікідзе», «Янка Купала», «Якуб Колас»—З. Азгур, «Ленін на трыбуне», «Беларусы»—А. Груба, барельефыныя творы А. Бембеля, групавыя партрэты «Штаб першай коннай арміі»—А. Глебава і інш. атрымалі высокую ацэнку грамадскасці сталіцы.

Авалодваючы вучэннем марксізма-ленінізма, мастакі пачалі глыбей распрацаваць сюжэты сваіх твораў, удасканальваць кампазіцыю, рысункі, форму, выяўляць нацыянальны тыпаж.

Выстаўка «Ленін і Сталін—арганізатары беларускай дзяржаўнасці» была вялікай падзеяй для беларускага выяўленчага мастацтва. Тут былі прадстаўлены карціны: «Выступленне Я. М. Святлоўна ў Мінску ў 1920 годзе»—Я. Зайцава, «Сустрэча танкістаў у Заходняй Беларусі» М. Манасона, скульптурны партрэт «Сталін—мысліцель», «Орджанікідзе», «Янка Купала», «Якуб Колас»—З. Азгур, «Ленін на трыбуне», «Беларусы»—А. Груба, барельефыныя творы А. Бембеля, групавыя партрэты «Штаб першай коннай арміі»—А. Глебава і інш. атрымалі высокую ацэнку грамадскасці сталіцы.

Авалодваючы вучэннем марксізма-ленінізма, мастакі пачалі глыбей распрацаваць сюжэты сваіх твораў, удасканальваць кампазіцыю, рысункі, форму, выяўляць нацыянальны тыпаж.

Выстаўка «Ленін і Сталін—арганізатары беларускай дзяржаўнасці» была вялікай падзеяй для беларускага выяўленчага мастацтва. Тут былі прадстаўлены карціны: «Выступленне Я. М. Святлоўна ў Мінску ў 1920 годзе»—Я. Зайцава, «Сустрэча танкістаў у Заходняй Беларусі» М. Манасона, скульптурны партрэт «Сталін—мысліцель», «Орджанікідзе», «Янка Купала», «Якуб Колас»—З. Азгур, «Ленін на трыбуне», «Беларусы»—А. Груба, барельефыныя творы А. Бембеля, групавыя партрэты «Штаб першай коннай арміі»—А. Глебава і інш. атрымалі высокую ацэнку грамадскасці сталіцы.

рысункаў В. Ціхановіча, А. Волкава, В. Басова і інш. Скульптары З. Азгур, А. Груба, А. Бембель, А. Бразер, А. Глебаў далі на выставку творы, якія паставілі беларускую скульптуру ў адзін рад з лепшымі творами мастацтва Саўскага Саюза. Скульптурныя групавыя партрэты «Ленін—Сталін» З. Азгурска, «Ленін на трыбуне» А. Груба, «Парганічкі і К. Ласіца» А. Арлова і шмат іншых твораў сталі вядомы многім працоўным нашай рэспублікі.

У 1941 годзе распачалася актыўная падрыхтоўка да Усеазаўнага выстаўкі «Наша радзіма». Яшчэ ніколі ў гісторыі беларускага мастацтва не было такога творчага ўздыму, як у гэты перыяд. Беларускія мастакі павіны былі на выставцы ў Маскве паказаць перад усім саўскамі народам свае поспехі.

Напад гітлераўскай зброі на нашу Радзіму прымушваў гэту работу. Мастакі вымушаны былі часова пакінуць Беларусь. Яны сталі ваямі Саўскай Арміі і народнымі месціцамі ў беларускіх лясах. Аднак і ў гэтыя цяжкія гады мастакі не пакінулі сваёй працы.

Беларускія мастакі паказалі сябе першымі сынамі саўскага народа, сапраўды патрыятычнай краіны сацыялізма.

Не глядзячы на вялікі цяжкасці, падтрыманьня братамі рускім народам, беларускія мастакі здолелі стварыць хваляючыя творы.

У 1944 годзе, у Траццякоўскай галерэі, адкрылася выстаўка работ мастакоў Беларусі, прысвечаная 20-годдзю БССР. Тут былі прадстаўлены творы: «Пасаджанне ЦК КП(б) у горадзе Леніна пасля траўнішчых па радыё выступлення І. В. Сталіна»—І. Ахрэмчыка, «Фашысцкая граб-армія»—М. Беляніцкага, «Іа слядах фашысцкіх варвароў»—В. Вядвіцкага Бірулі, «У вызваленнай вёсцы»—І. Давідовіча, «Герой Саўскага Саюза Заслоўна ў партызанскім штабе»—Я. Зайцава, «На родную зямлю»—З. Паўлюскага, «Знакчыце населенага пункта Саўскай Арміі»—М. Філіпавіча; скульптурныя творы: «Генерал-маёр В. І. Казлоў», «Парызан Смалюкоў», «Парызан бацька Мінск», «Генерал-маёр Л. Даватар», «Парызан Сільніцкі», «Генерал арміі Ракасоўскі», «Абломам італьянскіх крываўніцаў» З. Азгурска, «Герой Саўскага Саюза капітан Н. Ф. Гаслава»—А. Бембеля, «Паэт Янка Купала», «Князь Васілек Мінскі», «Князь Уладзімір Полацкі», «У няводзі»—А. Глебава, «Сталін у Кур'яцы», «Ахвяра фашысцкіх зверстваў»—А. Груба; рысункі: «На захад», «Купальня на перадавым», «На ўкраіне»—І. Давідовіча, «У нямецкай камандатуре», «Дошчы»—В. Басова, партызанскія замалёўкі—Л. Бойкі; пейзажы: «Чырвоныя дахі», «Зіма», «У вызваленую вёску», «Архавыя-Зуева»—Л. Лейтмана, «На дарогах вайны», «Заходні фронт», «Цяжкае дарога»—Б. Малкіна, «Лёдавае пабоішча»—А. Марыкса, «Пасля паветранага налёту»—Л. Рана і іншыя творы.

Беларускія выяўленчае мастацтва пасля вайны не толькі не заняла, а ўзвылася на новую вышэйшую ступень. Сярод мастакоў моцна адчувалася агульнае ўздымае энтузіязма і жадання ствараць, якім жыве ўсё саўскае народ.

Слаўную гадавіну 30-годдзя саўскай улады мастакі сустрэкаюць новымі поспехамі. Ствараюцца такія цікавыя палотны, як «Парызан у Мінску ў 1941 годзе»—Я. Зайцава, «На не зломіш»—В. Ціфры, «І. В. Сталін і маўзалей В. І. Леніна»—І. Давідовіча, «Знаціны дзяркі»—Я. Красоўскага, «Клятва танкістаў» М. Манасона, «Дзякуй тэбе, Масква»—Я. Ціхановіча, «Пасля аперацыі»—А. Шыбіна, пейзажы М. Дучыца, У. Кудрэвіча, карціны маладых мастакоў «Ля магілы героя»—А. Гуцеля, «Вяртанне з працы»—Р. Кудрэвіч, скульптурныя творы «Партрэт таварыш І. В. Сталіна»—З. Азгурска, «Янка Купала і Максім Горкі»—А. Глебава, творы на тэму адраўлення нашай гаспадаркі—Л. Лейтмана, серыя рысункаў «На новабудульях» С. Раманова, лінаграфічныя І. Гембіцкага, А. Тычыны і шмат іншых твораў.

Саўскае выяўленчае мастацтва вытрымала вялікі выпрабаванні. Не глядзячы на ўсе спробы ворагаў народа звярнуць яго з правільнага кірунку, які паказалі партыя і вялікі правадзіра Ленін і Сталін, беларускія мастакі вышлі на шырокі і светлы шлях.

Збыліся словы В. І. Леніна. У Беларускай Саўскай Сацыялістычнай Рэспубліцы цяпер ёсць такое мастацтва, якое належыць народу, якое ўваходзіць сваімі глыбокімі каранямі ў гущу працоўных мас, якое зразумела гэтым масам і любіма ім, якое аб'ядноўвае пачуцці, думкі і волю гэтых мас.

Перад беларускімі мастакамі стаяць велізарныя творчыя задачы. Стварэнне мастацкіх твораў, у якіх буда-б паказана ўся перамога саўскай дзяржаўнасці сістэма над капіталістычнай. Выяўленне гераічнага змагання саўскага народа за пабудову вышэйшай формы грамадскага ладу—камунізму, з'яўца да-лейшай ступенню росквіту новага мастацтва.

Тэма любілі да сваёй радзімы, да сваёго народа з'яўляецца выдатнай у творчасці саўскага беларускага кампазітара. Гэтай тэме прысвечаны оперы «Міхась Падгорны» і «Алеся» і 2-я сімфонія Цікоцкага, опера «Кастусь Каліноўскі» Лукаса, сімфанічныя балоды «У суровыя дні» і «З дзёнка партызана» і струнны квартэт Аладава, 2-я сімфонія Пукста, яго-ж опера «Машэка», «Балода аб чатырох заложніках», першая і другая сімфонія, струнны квартэт Падкавырава, опера «У пуншчых Палесся» і «Надзежда Дурава», дзве сімфоніі і кантата «Беларускія партызаны» багатырова, рад твораў Яфімава, Калінінскага, Палонскага, Любана, Чуркіна.

Надаўна былі выкананы ішчэ два патрыятычныя творы беларускіх кампазітараў: кантата «Ленінградцы» А. Багатырова і канцэрт для скрыпкі з аркестрам І. Падкавырава. Кантата «Ленінградцы» ўпершыню ў Беларусі была выканана 12 кастрычніка г. г. у абменнай з Ленінградом радыё-прадачы Беларускага радыё-камітэта сімфанічным аркестрам Беларускай Дзяржаўнай філармоніі пад кіраўніцтвам М. Шнейдэрмана, хорам радыё-камітэта пад кіраўніцтвам Людмілы Бэн і салістамі М. Дзянісавым і В. Лапіным.

Кантата «Ленінградцы» была напісана ў 1942 годзе ў Сямрадоўску на тэст народнага песняра Казахстана Джамбула. Для таго, каб захавалі нацыянальны каларыт верша Джамбула, кампазітар вельмі ўдала выкарыстаў у сваім творы ладавы (пентаганіка) і рытмічныя асаблівасці музыкі народнага Сярэдняй Азіі, але ўдаўшыся ў «арыенталізм» знешняга падрадка. У кантате знайшлі сваё выяўленне любоў кампазітара і пэста да гераічнай абароны Ленінграда, да іх цудоўнага «горада-саду», нягледзячы да нямецка-фашысцкіх захопнікаў, вера ў нашу перамогу над пачварным ворагам.

Пачынаецца кантата з фанфарнага ўступу меднай групы аркестра, які гучыць як залікі, і пераходзіць у вялікі ўрачысты ўступ усю аркестра.

Следам за аркестравым уступам, у жывым і рашучым тэмпе хор пачынае спяваць зварот да ленінградцаў. Тут квіцэсты верш Джамбула кампазітар падкрэслівае характэрным рытмічным малюнкам аркестровага суправаджэння.

Барытон, які саліруе, уступае на фоне хора і аркестра. Ён спявае аб магунтасці саўскай сямі народаў і немучай гібелі ворага. Гэтая частка кантаты напісана ў больш павольным тэмпе і па характары больш плаўная. Зноў хор спявае ў суправаджэнні аркестра. Ён апаўдае аб тым, як уся краіна пад кіраўніцтвам нашых правадзіраў дапамагае выраць горад Леніна з фашысцкага абкружэння.

Канцэрт для скрыпкі з аркестрам І. Падкавырава выконваецца 17 кастрычніка ўпершыню ў адным-ным канцэрте.

Гэты твор прысвечаны памяці аднаго з лепшых сынаў беларускага народа—лёгкага Нікалая Гастэля. У канцэрте яскравыя гармоніі, арыгінальныя рытмічныя малюнк, але перш за ўсё звяртае на сябе ўвагу глыбокая прадуманасць аўтарам усёго музычнага матэрыялу. І таму, не глядзячы на адсутнасць у ім пэўнай праграмы, слухаець канцэрт, як хваляючыю аповець аб чалавеку, які аддаў жыццё за шчасце сваёй радзімы, свайго народа. Тры часткі канцэрта з'яўляюцца нібы трыма этапамі ў жыцці героя.

Слухачы першую частку канцэрта з яе энэргійнай, вольнай галоўнай партыяй і лірычнай пабочнай, уяўляеш сабе рамаўнічна-узышчаныя старонкі з жыцця героя.

* І. НІСНЕВІЧ *

З вялікай цеплыняй і любасцю напісана арыёра драматычнага тэнара аб найвялікшым палкаводцу Сталіну, аб бессмертным вялікім подзвіга народа.

Партыю тэнара падтрымліваюць спачатку саліруючы габой, а пасля па чарзе флейты, пікала і іншыя інструменты.

Заклучная частка кантаты зноў выконваецца хорам у суправаджэнні аркестра. У ёй гаворыцца аб тым, як Сталін выдзе палкі у вялікі бой за выратаванне Ленінграда, за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы.

Па сваёй ідэяна і мастацкай значнасці і даступнасці для ўспрымання кантата «Ленінградцы»—адзін з найбольш удадзін твораў А. Багатырова.

Аднак кантата мае рад тэхнічных недакопу, адным з якіх з'яўляецца вельмі высокая тэсітура харавой партыі і партыі барытона, у выніку чаго хор і барытон, які саліруе, гучаць напружана. Назручыня ў парты барытона ходы паўтонамі. Сказ у парты тэнара «ён шакалыю раззавуў ані» напісаны надзвычай нізка і таму не гучыць. У аркестравой парты кантаты кампазітар з'яўляецца крайнім рэгістрам, што часам парушае гукавую роўнавагу арк-стра.

Гаворачы аб выкананні кантаты «Ленінградцы» ў радыёканцэрте 12-га кастрычніка г. г., трэба адзначыць, што ўсе ўдзельнікі паспяхова справіліся з сваімі мастацкімі і тэхнічнымі задачамі. Хор, які па тэстурных прычынах знаходзіцца ў вельмі складаных умовах, спяваў вельмі чыста і з яснай дыкцыяй.

Канцэрт для скрыпкі з аркестрам І. Падкавырава выконваецца 17 кастрычніка ўпершыню ў адным-ным канцэрте.

Гэты твор прысвечаны памяці аднаго з лепшых сынаў беларускага народа—лёгкага Нікалая Гастэля. У канцэрте яскравыя гармоніі, арыгінальныя рытмічныя малюнк, але перш за ўсё звяртае на сябе ўвагу глыбокая прадуманасць аўтарам усёго музычнага матэрыялу. І таму, не глядзячы на адсутнасць у ім пэўнай праграмы, слухаець канцэрт, як хваляючыю аповець аб чалавеку, які аддаў жыццё за шчасце сваёй радзімы, свайго народа. Тры часткі канцэрта з'яўляюцца нібы трыма этапамі ў жыцці героя.

Слухачы першую частку канцэрта з яе энэргійнай, вольнай галоўнай партыяй і лірычнай пабочнай, уяўляеш сабе рамаўнічна-узышчаныя старонкі з жыцця героя.

Праўда жыцця

* К. ГУБАРЭВІЧ *

Напярэдадні 30-й гадавіны Вялікага Кастрычніка ў рэспубліцы адбываецца вялікае і радаснае наваствеле. Тысячы калгаснікаў і сялянскіх сям'яў перасяляюцца з зямлянкаў у новыя дамы. З краю ў край Беларусі разгарнулася ўсеазаўнавая будоўля новых калгасных сёл з новымі прасторымі хатамі, у якіх сотні тысяч калгасных сям'яў будуць сустрэкаць светлы дзень вялікага свята.

Перасяленне з зямлянак зрабілася падзейнай выключнай дзяржаўнай важнасці. На жаль, гэта актуальнейшая тэма ў беларускай літаратуры і мастацтве знайшла сваё месца пакуль што толькі ў дакументальным кінонарсе «Наваствеле», закончаным дыякі кіностудыі «Беларусьфільм» (аўтары сцэнарыя Я. Салоўскі і І. Вейняровіч, ржысёр лаўрэат Сталінскай прэміі І. Вейняровіч, апэратары В. Цяслюк, С. Фрыд, І. Вейняровіч, В. Кітас, М. Камароў). Кароткаметражны нарыс ішчэ ні ў якой меры не вычэрпвае ўсю тэму, але ў шчыстэ метраў цудоўнай плёнкі змясцілася вялікая хваляючая аповець сённяшняга жыцця калгаснага сялянства нашай рэспублікі.

Першыя дні вызвалення. Гараць беларускія сёлы, падпалены адступваючымі немцамі. Мы ўжо ведаем, што ў агні фашысцкіх падпалішчыкаў згарэла 9200 сёлаў. Мы ведаем, што там, дзе прайшлі немцы, зам.ст вёсак засталіся «зоны пустыні». Вось імяны. Віцебшчыны. Палачыны—а бадай, сучальныя пажарышчы... Разам з вёскамі Асвейскага раёна знішчана тры чвэрці іх насельніцтва. Ад вёскі Шувеўка застаўся толькі быльнёк, ледзь прыжметны ў траве каліны былой вуліцы і выпадкова ўзаледа дзед, якога кіно-апэратар знайшоў над могілкамі сваёй завыва спаленай сямі.

Але не роспач і сум узлілі верх над воляй саўскага людзей. Прага аднаўлення усёго разбуранага, імкненне да мірнага сацыялістычнага будаўніцтва надалі людзям новае сілы для барацьбы з цяжкасцямі першых пасляваенных дзён.

Экран суроа і праўдліва-апаўдае пра гэтыя цяжкасці. Іх нехта абмінуць і залікіраваць. Нельга не паказаць, як жылі нашы людзі ў зямлянках.

Але і тут кіпчы жыццё. У зямлянцы воўна белагазонах дзяцей. Над уваходам у зямлянку—шыльда: «Любчанская пачатковая школа». Невядлікі стол з двух дошак, пастаўлены замест парт, аблінілі з усіх бакоў дзесяткі два школьнікаў. Яшчэ грывіць недзе ваіна, бацькі гэтых вучняў гоніць немцаў па нямецкай зямлі, а дзеці авалодваюць навукай. Суроае, але гераічна змаганне за пасляваенныя цяжкасці. Без гэтай праўды нарад ці здолее хто паказаць сапраўды працоўны гераізм сённяшніх людзей, іх душэўную стойкасць і ітпачінасці ў барацьбе з пасляваеннымі цяжкасцямі.

Вось чаму а глыбокім хваляваннем глядзіце на гэтыя кадры. У зямлянцы аднаго з вучняў ужо з'явіўся першы зубны док. У іншай зямлянцы аднаго з вучняў ужо з'явіўся першы зубны док. У іншай зямлянцы аднаго з вучняў ужо з'явіўся першы зубны док. У іншай зямлянцы аднаго

Мансім Лужанін

ЗІРНЁМ У СВЕТ, СЯБРЫ!

Каламута.

Як быццам адмыслова прыдумаў гэтак ёмак слоўца народ і шчадзіў яго да парм, каб цяпер, у сярэдзіне XX стагоддзя, адначыць ім час, калі, — у дзе-якіх краінах, адлучаных ад нас большымі і меншымі прасторамі вады ці сухазем'я, — гангстэрам у палітыцы адпавядаюць сутажы ў літаратуры і цынікі ў філасофіі. Але ці можна назваць палітыкай вымудра тоўстага грашонога мяха, літаратурай — брудную вадыцу разбэшчанасці і крадзяжы і філасофіяй — апраўданне пагромаў і разлажэння!

Есць людзі, якія заўсёды знаходзяцца ў зямляніцы сваёй бласнае месца, якраз тое, што падрыцтва іма ім развіццём падзей, куды ўносяцца яны перадавой хваляй сучаснасці, узаганішы свой розум і адольнасць розумам і адольнасцю гэтай сучаснасці, яе імкненнем усталяваць новае і адкінуць аджытае. Жывучы ў сучасным, яны слагаць вокан і справы ў будучае, ведаючы, што ад сённяшняга гарантуе ім сталае жыццё ў наступным.

Другія — маюць сваім прызначэннем суцьць мос у чужыя справы, гвалтам лезуць на чужыя месцы, чапляюцца за старыну і падфарбаваўшы, выдаюць яе за новае ўбранне. Але, як бы ні надзімаўся і ні пыжыліся яны, нават наўзброены віркі вдаліць выкрывае, што гэта вычйнае яна і толькі фарсіць яна ў пашыны пер'і.

Ад гэтых як быццам-бы людзей і разыходзяцца па азмержы ўея каламута.

Убства духу яны прахоўваюць уяўным утанчэннем разбэшчаных пачуцця, адсугнасць думкі змяняючы пераліцаваным на жыўную мітку ўстаўляемымі мінулага, якія праз гэта і не могуць быць праўдаю сёння; брак сілы яны тужацца акупіць прыстрахам ад саванага ў рукаве тамгаўка вайны.

Можна ўсё гэта сказаць груба і неадладна, але імяна так уяўляецца адраўцы свет панавольна і звышпрыбукт, жабрыцца і раскошы, свет, які, перад тым як выйца ў прадсмяротных курчах, хоча адавацца лужым і бадэрым, руміяцям і надмаўляюцца, падбадзёрвае себе ампулай камфары ці какаіну і выходзіць на грабежніцкую пагулянку пад аховай стары, выправаваных псоў — агрэсіі і рэакцыі. І куды ні зірнеш, ці то за Атлантычным акіяна, ці за Ламанш,—усюды скача, распярэзавшыся, гняюся драбяз, выкрывляецца, дзьме ў пасівельны палцы, тужыцца гаварыць, звяніць зброй, надужае губы ўсмешкаю. Гэта не ўдаецца.

Румяная фарба лупіцца, асцяпецца са старэчага твару, выроўняюцца глыбокія страшныя зморшчкі, і перад вачыма ўстае выстыглая маска асуджанасці і агнянія. Бескалярова канчаюць свой век скамарохі, якіх нанюў стары свет, каб служылі яны яму апошняй аздабай, гэтай самай ружовай атынкаўкай для маршчыністых шчок і забуджальнымі сродкамі для зношаных пачуццяў. Ад гэтае драбяз цягнуцца след лічуае каламута.

Нездарма горка скардзіцца англійска «Оканаміст» на «адсутнасць выдатных асоб» і на тое, што марна «растрачваюцца мешматлікія таленты». Але... як можна растраціць тое, чаго не маеш? Дарэжня скарга!

19 красавіка 1824 года ў Місалаві памер Джорж Назль Байран. Ён дружыў з італьянскімі карбарыярымі і прыхаў у Грэцыю, каб стаць на чале паўстання супроць турэцкага прыгнёту. І, абміну яго вышакловае смельца, пэст, выказаўшы «якія лілітчыныя адольнасці», напэўна зраўнаўсё «гадоўным пакавадом паўстання» (Луначарскі). Бунтувачы супроць вярстакратычнага грамадства тагочаснай Англіі, уваходзячы з ім у адрыцця супярэчаны, Байран знайшоў сваё месца. І, гіронія лёсу. Праз стагоддзе суайчынскі пэста, кансерватары і лейбарысты, павезлі ў Грэцыю зброю і высадзілі там свае войскі, але не для таго, каб падтрымаць змаганне за свабоду і справядлівасць, а каб задушыць яго. Зрэшты, яны праз некаторае час пасуналіся і дзілі месца амерыканцам і, шчыта васаромеўшыся, вапшылічылі народ. Яны не бачылі крыўсмыноў вача, грэчаскіх патрыётаў, якіх штодня люць на шафотах цялдарыся, але затое які трагічны пафос дрыжаў у галасах брытанскіх дыктараў, колькі каламунных слёз пралілі ў свае чарніліныя газетныя пісакі, калі Балгары справядліва пакарала смерцю здрадніка і амоушу Ніколу Петкова.

Багаючы на залатых ланцужку калі сейфаў Уол-Стрыт, амерыканскія дыпламаты ўявілі сябе нечым нахвалт новых апосталаў, уратавальнікаў свету. Дарма, што невядоная рука гандляроў і расцашчыкоў то адлучае, то ўжарочнае прыхваць. Дарма, што яны паўтараюць даўно вынайзленыя Чэрчылем агрэсіўныя хадзі і выдалы. Гэтыя паны параўмеліся і пасыравалі. І не дзіўна. Нездарма-ж В. І. Ленін, характарызуючы Чэрчыля, адзначаў:

«Гэтыя палітычныя тыпы ёсць ва ўсіх краінах з вызначанымі нацыянальнымі адразненямі»... (т. XXV, стар. 231).

У часе падарожжа па Амерыцы і сла-

вугай прамовы ў Фултоне паміж сябрамі адбылася глыбока прачутая размова: «Чэрчыль: Я-б хацеў, калі гэта мне будзе дазволена, называць вас проста Гары. Труман:—Зрабіце ласку, але ў сваю чаргу я буду зваць вас — Уінстон. Чэрчыль: — Вельмі добра, нават можна яшчэ карашэй—Уінш». Гэтую гутарку а вельмі сур'ёзным выглядом пераказаў амерыканскі часопіс «Ліберці».

Трэба думаць, што якраз тады сябра Уінш павеснуў сябру Гары стары варыянт свае еўрапейскае палітыкі, выкрыты і высьменны Леніным.

У жніўні 1919 года шведская газета «Фолькэтс Дагблад Подіткен» разбрала планы ваеннага мінстра Англіі Чэрчыля аб выкарыстанні супроць Совецкай Расіі блоку малых краін і аб паходзе на маляду рэспубліку 14 дзяржаў. Карты былі раскрыты дачасна, і Чэрчылю давалося апраўдвацца і абвясціцца.

«Гімна розніцы, кажуць ці не кажуць вышэйпрыведзеныя словы Чэрчыль, але такую палітыку ён неў. Вядома, які ціск аказаў імперыялізм Антанты на гэтыя маленскія краіны, паспешліва створаныя, бясілыя, цалкам залежныя ад Антанты нават у самых надзённых пытаннях, як пашане харчавання, і ва ўсіх іншых адносінах» (Ленін, т. XXIV, стар. 502).

Прашоў час. Шмат якіх дзяржаў не толькі вываліліся ад імперыялістычнай залежнасці, але і перабудавалі свой лад паводле прынцыпаў сапраўдзых дэмакратыі. А гэта даводзіць да шаленства Уінш, а следам за ім і Гары. Глеба пад нагамі калываецца. Прароча гуцаць словы вялікага Маркса: «У Еўропе існуе яшчэ шостае дзяржава, якая ў вядомыя моманты сцвяржае сваё панаванне над усім пляццю так званымі «вялікімі дзяржавамі» і акупае з іх прыводзіць у траптанне, і гэта дзяржава — рэвалюцыя» (К. Маркс, «Урашеская вайна»).

Асаг англа-амерыканскага ўплыву відэаюча зжужжаецца. А а фізікі вядома, што са змяшчэннем плошчы пры ўсіх іншых яе зменных умовах урастае ціск. Цяпер ён ператварыўся ў сітуацыю мірных намераў і грабежніцкай дабрачыннасці. Здымаючыся пад цяжарам надмерных выязк, аглядаючыся і маючы хрысціянскае не бацькі (а што, калі загароваць аб зэрочце), неспадзявана дзяржавы рукамі сваіх недалекіх прадстаўнікоў галасуюць за прапанову джонстонаў і макінэлаў. Дзяля Сам можа рабці абыякавы выгляд і часамі нават велікадушна ўстрымаюцца ад галасавання. Змест яго прагаласуюць Эвал і Сваак, Чыл і Люксембург. Ім дадзена права галасаў, бо, як высвятляецца, яны, хоць і не сядзелі ў вала на рагах, але гаксама аралі, а праз гэта ім патрэбна і кампенсация за вынічныя страты. Усіх-жа тры страт і было: гнілая гадоўка смру ды вадлячча блышчана кансерваў. Бацьце: у сувязі з ваеннымі абставінамі карабел прыняў гэты груз, ды пабаяўся выйсці з порту і таму адан пан негачыняў запалаць другому пану негачыняў невялічку нясустойку.

Як можна гаварыць пра гэта не чырванючы ў прысутнасці дэлегатаў савецкага народа, які вытрымаў удар д'явольскай машыны фашызма і цяноў жыцця свай сымноў-герояў і ўсіх незлічоных папалішчэй сёл і гарадоў сымну і ператрушчы гэтую машыну!

Цяпер усё тых, хто пад час крывавых баёў назаў і эларандікаў, раптам выбіліся ўдэльнікамі і пацярпелымі. Ім ласка адчыніцца дзверы асамблей, ім кідаюцца мізэрная падарожка, а ва гэта ўсе—яны павіны аддаць голас.

Толькі спыняць не могуць разглядаць у гэтай каламутае някіткую рыбакую праладу—бясныя: старыя імперыялістычныя захады Чэрчыля. Рыба хапаецца за блышчю, каб горка пакаіцца, узабіўшыся на кручок.

Мы бачылі помнікі вялікім пэстам,—і абкружаюць музы ці перайшоўшы ў ямару вобразы іхніх твораў. Мы бачылі помнікі дзяржаўным дзеячам і вучоным,—наўкоя іх сталі антычныя постаці праўды і справядлівасці. Узвясныя за падказку амерыканскія паслядоўцы Чэрчыля кляюцца аб тым, каб паставіць яму помнік пры жыцці. Яны хочучь увалячы на белыя скалы Дувра рыхлае пудзіла з неадменнай сгарай. А калі яго ног высечаныя з камяно лягучь пацярняны бульдогі. На наш погляд гэта не зусім кепска. А, каб не раскідаць намарна далары, помнік трэба спрашціць. Сігара сый застаецца, а на скале можна паставіць толькі бульдога. І мы, і нашы патомкі, і сыны Альбіона, і патомкі іх беспамылкова пазнаюць, хто ўвекавечаны ў гэтай фігуры.

Імяна бульдожой хваткай вызначаецца

апошні пёс ваўнічата імперыялізму. Паглядзіце, як чыпка ўхапіўся ён за калоніі! Не падыходзіць, парне! Ён верна сцеражэ інтарэсы каштала на туманнай высце, абкружанай каламунтаю вадою. Ён дастойны наследнік спрадвечнай англійскай палітыкі змаўлення, падстаўляння нагі, нацкоўвання, умывання рук, перасыпання чужога золата ў свае папоўскія кішэні.

Падхпішы напалонаўскае трызнненне аб панаванні над светам, нямецкі канцлер Бісмарк у адной з прамов перыяду 1888 году сказаў: «Мы, немцы, баймся бога, але, апрача яго, мы ва ўсім свеце нікога не баймся». Тады яму ўдала адказа адна французская газета: «Вы байцеся ўсіх, толькі бога вы не байцеся». А пазней Бісмаркавы словы прышліся да густу Чэрчылю, калі ён працягваў клікаць папярэднікаў, каб дасягнуць становішча «ту паўстандэда» гэта значыць, каб англійскі флот быў роўны па сіле флоту двух любых дзяржаў. Але а свайго боку кайзер Вільгельм II казаў, што «трызубец павінен быць у нашым кулаку», каб дамагчыся ўплыву на Бафору, ускладаў вялікі на магілу султана Саладына, гаварыў гуркам савойскіх прамовы ў Дамаску і ўзабаве пачалася першая сусветная вайна. Англійскія ваенныя гісторыкі любяць сцвяржаць, што лёс гэтай вайны быў вырашаны 2 жніўня 1914 года ў 1 гадзіну 25 хвілін раніцы, калі Чэрчыль аддаў загад аб мабілізацыі імперскага флота. Аднак хутка нямецкія падводныя лодкі скарцілі запас харчавання ў Англіі да шасцітыднёвага.

Гэта не такія ўжо й далёкія гістарычныя факты.

Германія стала на калені, англійскі імперыялізм перамажыма забрагаў зброй. Тады яму пачало рупіць, каб падняць і ўзброіць перамажанаю, а далей — нацкаваць яе спачатку на бліжэйшыя і пасля на далейшыя суседзві. Ад англійскіх ваенных тэарэтыкаў Гітлер засвоў прынцыпы «раптоўнасці выманання», якая быццам-бы вызначае «мастакі і рамеснікі вайны», а, засвоўшы, у палязку выхастаў шчыбі і самому Чэрчылю. Але-ж ці магло гэта навучыць яго? Нават дробнай крошкае не папусціўся Чэрчыль а сваіх дактрыні і замахаў.

Два амерыканскія салдаты, паглядзеўшы нядаўнюю цырамонію пераезду караля на адчыненне англійскага парламента і не зразумевшы, куды яны трапілі, ці ў сярэднявечча, ці на сучасны спякляты дэлек, з выглядам праўдзівых бізнесмэнў прамовілі: «Гэта не рэальна». Каментары Бібісі заспяшаліся адказаць на рэпліку: у нас традыцыя свабодна сумяшчаецца з патрабаванымі сучаснасці.

Нельга не ўпікнуць і саміх амерыканцаў за прыхільнасць да традыцыі. Яны маюць цэлы рад смешных і недарэчных законаў і не спыняюцца касавачы іх. Таму трэба думаць, што да гэтага часу захаваў сілу і вельмі слухны бль, паводле якога кангрэс можа судзіць дзяржаўных дзеячоў за здачычынств на пасадзе. Калі яны зацкаюць падатковы прэс на народзе і ў той-жа час у якасці «акрабатаў дабрачыннасці» раскідаюць поўльіраўняныя кавалкі на разраванне вайны і агрэсіі, мы маем усе падставы меркаваць, што да іх можна дэстасавач вышэйзгаданы бль.

Не расказвае, не можа расказаць аб гэтым праўды свайму народу амерыканскі друк. Ён служыць таму самаму богу, што і паны дзяржаўныя дзеячы.

Пад час працы ў Нюрнбергу амерыканскія журналісты сароманава абыходзілі алачычствам Герынга, але вадлячці, што ён за тры дні сказаў 54 тысячы слоў. Цераз год пасля вызваления Еўропы ад гітлераўскай тыраніі часопіс саюзнай дзяржавы «Ліберці» вынайшоў у Гітлера зольнасці выдатнага архітэктара і аідаў блыскаю ілюстрацыя старонкі пад «Горад мары Гітлера»—праекты перабудовы Барліну, якія рабіў касавокі недалуга.

Няўжо не было пільнейшага клопату ў амерыканскага «свабоднага», «дэмакратычнага» друку, чым выхаліць Гітлера, Дарма, што ён пакаў у руіны Еўропу і вадзю тую стаіла, аб планіх перабудовы якой паслужыла паведамі «Ліберці».

«Голас ЗША» падлічыў, што, каб зарабіць на літр малака, да вайны трэба было працягчы за станком 11 хвілін, а цяпер толькі 9. Здарова патаннеда! Але гэта-ж не ўсё. Каб мець канчатковае ўяўленне аб перыядзе пасляваеннага «спрашчэння», трэба падлічыць, наколькі павялічылася беспрасоўе і наколькі скарціўся лік занятых дзён у тыдзень для не азеленых

а заводаў рабочых. Аб гэтым красамоўна гаворыць статыстыка, але яна сведчыць не ў інтарэсах прапаганды. Таму «Голас ЗША» бянтэжыцца і аймакае.

Макартураўскі «Таймс» абвінавачвае нас у арганізацыі карэйскіх камуністаў. Гэта хлусня. Але праўда тое, што за мяжой растуць камуністычныя партыі, а не радыкальныя, рэлігійныя ці якія-небудзь іншыя.

У выпадку з Карэяй віны самі амерыканцы. Гэта яны трымаюцца там, як акупанты і агрэсары. Гэта яны супярэчаць супроць вываду сваіх войск, баючыся, каб не зьяла выхаджаная іх доглядом карэйская рэакцыя. Нашто тала рабці вялікія зычы і адзіўляцца таму, што маючы і гуртуюцца рады камуністаў у Карэі? Гэта адпавядае інтарэсам карэйскага народа.

Англійскае радыё любяць здавацца ўніверсальным. Перакручваюць палітычныя ічынны, павярхоўныя літаратурныя агляды, іцкаваныя парады вучоных, — складаюць імест перадач. Але развагі аднаго доктара спынілі нашу ўвагу. Ён меў смельсць заявіць, што «вайна ўмацоўвае нервы і што колькасць псіхічных захворванняў у мірных дэса павялічыцца». Гэта смешна, але не несла. Мы згодны сцвяржаць, што пасля другой сусветнай вайны колькасць вар'якаў павялічылася яшчэ на аднаго англійскага доктара, які, паддаўшыся ваеннаму сіксузу, паўтарае словы англійскага генерала Гросва: «Нармальны стан чалавечтва—не мір, а вайна».

Колькі-ж іх распалзілася апантаных—дактароў, палітыкаў і генералаў!

У амерыканскім часопісе «Ліберці» праксочыў незарок невялікі малюнак. Зірнуўшы на бібліятэчныя палцы, дзе стражачыя кігі, і назваў якіх на ўсе лады скляняюцца вайна, чытачка крычыць: «Няўжо ў вас няма нічога такога, каб я не адчуваў заўсёдна небяспекі».

Гэта голас сярэдняга амерыканца. Ён не далучаецца да несудаджанага хору падпальчыкаў вайны.

Хай крычаць, ім не вераць народы, якія чулі словы таварыша Сталіна:

«І калі, не зважаючы на вопыт першай імперыялістычнай вайны, буржуазныя палітыкі ўсё-ж хлапаюцца за вайну, як тэле-цэпа за саломіну, дык гэта значыць, што яны канчаткова забыліся, трапілі ў тупікі і гатовы яшчэ стрымгадоў у прору» (Сталін, 3 даклада на XVII «везде партыі»).

Мы ніколі не хпелі вайны, хоць у нас было многа франтоў. Не паспелі смейці з аднаго, мы пераходзілі на іншы. Пасля франтоў грамадзянскай вайны пачаўся фронт аднаўлення, індустрыялізацыі, калектывізацыі, фронт будаўніцтва культуры і ўсе яны, які фронт Вялікай Айчыннай вайны, гэты фронт нечуванай долбесці і перамог савецкага народа, былі для нас тым фронтам, на якім мы заўсёды сталі, стам і будзем стаяць — фронтам міру і працы.

На гэтым з'яўдзіўся ў маналі наш савецкі народ. У нас няма аданоты, няма кантражае ў буржуазным свеце вучоному, філосафу і пэсту, калі ён не церамля, а чалавек са свейтай думкай рэвалюцыянера і дэмакрата. Працягнуўшы руку, ты заўсёды стрэнеш сяброўскі пошак, калі не раўніска, дык такога-ж, як і сам, простага савецкага чалавек, які добра ведае сваю справу, любяць сваю працу і цверда усведамляе сваё месца ў жыцці.

Мы жорстка і бяспалітна да тых хібаў і адхленняў, якія яшчэ могуць стрэцца ў нашай добрай самі. Чым хутчэй яны абнажача, тым хутчэй зыкнучы ў азнаваным паветры Радзімы. Але мы не дазволім смяцца над нашымі здабыткамі напышліваму чужаземцу, які заўсёды ахочь занядаць і прыняць наша, хоць ніколі не адмоўца прыбраць што-небудзь к рукам і пад шумок пакаласці ў кішэню, каб потым выдаць за свае.

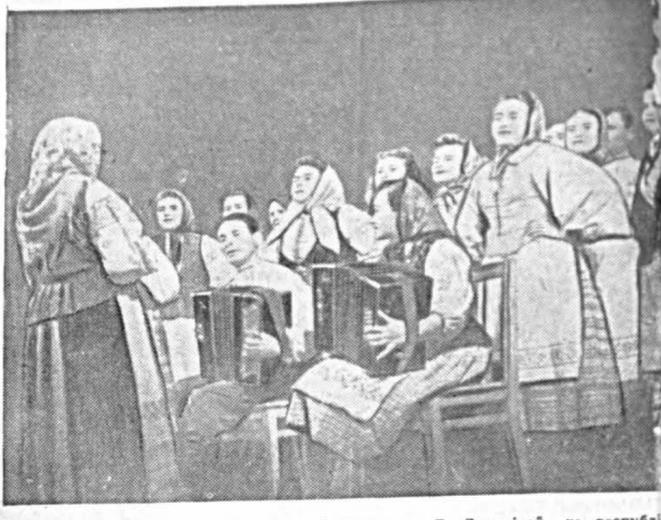
Мы багаты рэвалюцыянным розумам і западам, свам савецкім талентам, нам няма чаго саромецца — мы можам гаварыць проста і адкрыта. Мы сванкі па думках, па справах, па крыві. Мы так добра ведаем адзін аднаго, што паміж нас няма незанемых.

Дараўды!

Мы разніжылі вараз в табой на вуліцы, не павітаўшыся. А хто ведае, дружа, ці не ў адкапаны табой ачочык над паўгарадам ці Смаленскам, куды пырснула з прабогата варожай куляй цела твая кроў, ці не прышоў у гэты ачочык я, а ты, вышэйшы са шпітала, заняў мае месца ў такім самым ачочыку дзе-небудзь пад Сталінградом! Калі нават было не так, мяне мо амяніць твой анямём, вычмыяны савецкі чалавек, а на амену табе в'яўсў мой дружбак. Усёроўна—мы свае.

Мы жыццём супроць пакліпаў і новых замахаў вайны, як выстаялі і перамаглі ў горадзе Леніна і ў горадзе Сталіна. Мы—носьбіты новай праўды і новага свету. Той свет, які прызычаўся лічыць себе «новым», даўно збуўвёў і састарэўся. Ён дасюль нішто не развітаўся з рабствам і не надта спынаецца з гэтым. Ён хоча ваяваць і падлічвае ўжо ўсе магчымыя страты і прыбыткі. Вучоныя эканамісты «новага» свету вылічылі, што з абойства чалавек на вайне ў часы Цэзара каштавала 75 цэнтаў, а цяпер абыходзіцца 50 тысяч далараў.

Ганьба ім, крыпаным планавікам і рахункаводам вайны! Народы свету не дазваляць справакаваць себе на ўважэнне знішчэнне. Перад захопленым віркам іх адкрываецца зямля вялікага шчасця, дзе жыве вялікі міралюбны народ, народ высокіх мэт і бесмертных спраў, народ, над якім трыццаць год з'яне новае, апапелнае Вялікім Кастрычнікам, сонца свабоды.

На здымку: выступленне хора пад кіраўніцтвам Т. Лапацінай на рэспубліканскім аглядзе мастацкай самадзейнасці. Фота Г. Бугаева.

ГАВОРАЦЬ ФАКТЫ

Калі прышоў чарговы нумар „Літаратуры і мастацтва“

У адным з нумароў «Літаратуры і мастацтва» быў надрукаваны артыкул аб тэатральным інстытуце. Студэнт інстытута тав. Карпілаў даведаўся пра гэта ў суботу вечарам з агляду чарговага нумара газеты па радыё. Атрымаць газету ў дзень яе выхаду, у суботу, тав. Карпілаў няварт не разлічваў, ён думаў прыцяць артыкул назаўтра, у нядзелю. Але студэнт дэярна чакаў і ў нядзелю і ў панядзелак—«Літаратура і мастацтва» прышла ў аўторак, калі, страціўшы цярпівасць, падшчык працягаў яе ў бібліятэку.

Чаму тав. Карпілаў, які жыве ў Мінску па вуліцы Горкага, дом № 2, атрымаў газету з такім спазненнем? Дарчы, такія спазненні паўтараюцца рэгулярна. Дзе прычыны? Каб выявіць іх, прасочым за дастаўкай аднаго нумара «Літаратуры і мастацтва» падлічым Мінска.

У суботу раніцою 2,5 тыс. экзэмпляраў газеты былі прывезены ў рэспубліканскую газетна-часопісную экспедыцыю. Супрацоўнікі рэдакцыі разлічалы, што пакуль у друкарні «Чырвоны друкар» будзе адрукаваны астатні тыраж, адзеныя экзэмпляры будуць сфальцаваны, адасланы на паштам і ў той-жа дзень дастаўлены падлічымым стаіцям. Але начальнік экспедыцыі тав. Левін безавельчынна сказаў прадстаўніку рэдакцыі: «Пакуль не прывязець ўсё тыраж, газету фальцаваць не будзем. Есць такі загад. Можнае кінучыць тое, што прывезлі».

Дзе, калі і кім выданыя такія загады, што тыраж вельга прывозіць па частках, тав. Левін не палічыў патрэбным растлумачыць. «Тое, што прывезлі» засталася ляжаць у кутку экспедыцыі да вечара, пакуль не была прывезена астатняя частка тыража. Рабочы дзень заканчваўся, і газета засталася ляжаць да нядзелі. У нядзелю тав. Левін паставіў аднаго рабочага фальцаваць 10 тысяч экзэмпляраў «Літаратуры і мастацтва». У выніку газета папала на Мінскі паштам толькі ўвечары ў нядзелю, а падлічымым была дастаўлена ў панядзелак і аўторак—са спазненнем на 2—3 дні.

... Так спазнілася газета ў самі Мінску. А што робіцца на перыферыі? Відны нумар «Літаратуры і мастацтва» пападае ў рукі высковага настаўніка тады, калі ў стаіцям выйдзе ўжо наступны нумар газеты.

Тав. Шалкуновіч памыляецца

Начальнік аддэда дастаўкі Мінскага Галоўпаштамта тав. Шалкуновіч лічыць, што газеты падлічымым Мінска дастаўляюцца акуратна і ў тэрмін. Ён падрабязна растлумачвае нам структуру раздзялення горада на паштовыя ўчасткі, якія ў сваю чаргу дзеляцца на ўчасткі асобных лістаносцаў; расказвае, што робіцца ў выпадку, калі адзін з лістаносцаў захварэе.

— Мінскія газеты мы дастаўляем чытачу ў дзень іх выхаду, а маскоўскія—на наступны дзень,—гаворыць ён...

Праварым, ці так гэта...

Тав. Невярхоўская, якая жыве па Гандлёва-Узбрэжнай вуліцы дом № 6, у верасні атрымала «Правду» на трыці, а часам і на чарвёты дзень пасля выхаду газеты. Нумар «Звязды» ад 18 кастрычніка прышоў да яе 19. Гэта называецца акуратнай дастаўкай, тав. Шалкуновіч?

Інжынер Пазнанскі, які жыве па вуліцы

Розы Люксембург, № 21, на кастрычніцкай «Літаратурнай газет».

«Літаратурная газета». Але і сённяшняга дня ні аднаго нумара газеты ён не атрымаў, хаця неаднаразова дазваляў аб гэтым у гарадскі аддзел да тав. Краснаўскага (Гандлёва-Узбрэжнай да 26, кв. 2) «Літаратурнай газет» ад і кастрычніка атрымала, пасля чаго ад 4 кастрычніка.

Начальнік аддэда дастаўкі спытаў, апраўдаць тым, што «...працуюць, а не жывыя людзі. Ім трэба і аб сабе клапаціцца... За ўсім не ўсочыць, тав. б-ж і гэта блычыць...» Але якая праўда ўсяго гэтага падлічымым? Чытаць і павінен атрымаваць газету сваёй асабіста.

Куды зніклі 90 экзэмпляраў „Звязды“?

Начальнік Талачынскага аддзельнага вазі разгублена пералічвае газет. У пакунку «Звязды» ад 2 жніўня не 90 экзэмпляраў. У Мінск да іх тавары тэлеграма. Начальнік газетна-часопіснай экспедыцыі адказаў, і адрас Талачыно выслана патрэбнае каля «Звязды». Выходзіць, 90 экзэмпляраў газеты зніклі ў дарозе. Куды зніклі?

Іаагуал, пражага газету ў дарозе рэгулярнай. Амаль штодзённа ў Саюздруку аб гэтым паведамляюць месца павучаныя горкім воштам і мні Саюздруку наддаюць у Мінск рэзервы ўсіх рэспубліканскіх газет часоўскай, каб у выпадку выкрадзі трэбую колькасць экзэмпляраў выдасці паўторна.

Падліска на газеты і часопісы дэстаўкі дзештае штомесца. І вось таму ў пачатку жніўня—шчыць дзён кожнага месца падлічымым або аусім не атрымаў газет, аб атрамоўваюць іх у спазненнем. Таўмачыцца гэта і таў работнікі раённых і абласных аддзелаў Саюздруку са спазненнем выслана дзештаевоу падліску; а таксама і таў яшчэ, што гэту падліску свечасна могуць прывесці да парадку ў Мінску.

Так у Капаткавым, Палескай в. і 1-3 жніўня былі пасланы па 36 экзэмпляраў «Савецкага сельгана», а не па трэба было. У Ганцавіцкім раёне той-жа прычыне сто чалавек так атрымалі «Савецкі сельгана» за 3 пеня.

У Саюздруку прывычаліся да і не апраўдаюць ніякай увагі на якія паўтараюцца штомесца.